

„Dacă aș fi știut ce mă așteaptă“

În Răzvan și Vidra ...

Aproape toți cei care văd *Job*, regizat de Radu Afrim la Teatrul Național din Târgu-Mureș și foarte plimbat, în ultima vreme, pe la diverse festivaluri, sunt de acord că Iolanda Dain, interpreta Contesei de Pazmany, octogenară cu vederi comuniste, este sarea și piperul spectacolului. Altfel spus, într-o producție cu interpreți tineri, principalul element de atracție și forță este singura actriță din distribuție care aparține generației mature.

„Oate mulți actori cu experiență se feresc să lucreze cu regizori la început de carieră, așa cum este Radu Afrim...“

Am avut norocul să colaborez cu regizori mari, György Harag, Val Muger (tatăl lui Vlad Muger), Dan

Alecsandrescu, Constantin Anatol, dar am jucat și sub bagheta unei regizoare tinere și apreciate, Anca Bradu. Inițial, lui Radu Afrim i-am dat cu indulgență 24 de ani, după care am aflat că a mai făcut o facultate înainte de Regia de teatru. Este un copil pe care îl iubesc foarte tare. Îmi place să stau în preajma lui, de multe ori îl caut și mi-e ciudă când e plecat la Cluj sau în alte părți. Nu obosește niciodată, îl interesează multe, caută mereu. Deși sunt, de felul meu, un om foarte pașnic, la început am avut un conflict cu el. Trebuie să spun că sunt de acord cu noutatea în teatru. De aceea, am acceptat imediat să joc rolul din *Job*, deși nu știam ce mă așteaptă. Radu m-a asigurat că este un personaj foarte dragut: „Dumneavoastră vi se potrivește cel mai bine“. Însă, la un moment dat, nu i-a plăcut o repetiție, în ceea ce mă privește, și mi-a spus: „Iolanda, nu știu ce ai astăzi!“! Dar cu nervi. Zic: „Radu, ce nu-ți convine? Până acum am făcut ce mi-ai spus tu“. Zice: „Da, dar nu-mi place!“! pe un ton ridicat. Asta a fost tot. Nici până în ziua de astăzi nu a spus: „Iartă-mă, Iolanda!“! Faptul că nu și-a cerut deloc scuze mi-a plăcut, pentru că nu s-a umilit în fața mea. Mi s-a părut că este un tip care știe ce vrea, integru, cu picioarele pe pământ.

„Și asta e o calitate la un regizor, nu? Da. O actriță l-a refuzat pentru unul dintre rolurile din *Job*. Pentru că a trebuit să refacă distribuția, a căpătat o anume teamă. Atunci i-am spus: „Ești la început de drum, impune-ți punctul de vedere! Dacă ții la ceea ce vrei să se facă pe scenă, vei fi respectat.“

Sunt puțini actori atât de docili ca dumneavoastră.

Atunci când îți iubești meseria, nu are importanță dacă un regizor are 30 sau 80 de ani. Îl respecti.

Dar știți din prima clipă cât de nouă va fi propunerea lui?

Absolut! Și mi-a plăcut. Cum să vă spun ... mă simt mai bine în anturajul tinerilor. Asta mă întinerește. Oricum sunt o fire foarte veselă. Lui Radu i-am respectat deciziile, iar el mă recompensează: „Așa mi-ai plăcut astăzi, Iolanda!“! îmi spune uneori.

Dar nu vi s-a reproșat, din partea unor actori maturi, că ați acceptat un rol mai... ciudat?

Au existat multe voci care mi-au spus că nu au încredere în el. În ceea ce mă privește, nu am fost invidiată niciodată. Mi-am început cariera la 30 de ani, după ce am fost profesoară de Limba Română. Nu mi-am căutat niciodată rolurile, nu am bătut la ușa directorului sau a unui regizor, ca să cer ceva. Cu aceeași plăcere am jucat și roluri mari, și roluri de două vorbe. Important este să le faci în așa fel încât spectatorul să observe trecerea ta prin scenă. De regulă, actrițele vor să joace roluri de cochete. Eu, dimpotrivă. Am avut mai ales roluri de compoziție și de caracter. Asta îți face bine ca actor, te servește, îți aduce satisfacții. Dar un simplu rol, searbăd? Ce folos că e principal?

Teatrul Național din Târgu-Mureș, prin intermediul Festivalului Dramafest, este spațiul în care cred că s-a vorbit cel mai mult despre „teatrul alternativ“. Este, într-adevăr, teatrul de astăzi nou față de cel care se făcea când ați debutat dumneavoastră?

Sigur. Atunci când se schimbă o societate, se schimbă mentalitatea și, de aici, totul. Sunt zece ani de la revoluție. S-a format deja o altă generație. Dar, bineînțeles, trebuie să existe și spectacole pe gustul publicului mai în vârstă, teatrul cu decor tradițional, așa cum se făcea înainte.

Prin ce s-ar caracteriza teatrul nou? Cred că prin simplitate. De pildă, se vorbea într-o vreme despre teatrul polonez ca despre unul sărac, în care numai îți imaginezi mobilierul. Trebuie să-i obișnuim pe spectatori cu

noul. Astăzi vor veni să te vadă doi, dar mâine - douăzeci, iar poimâine sala va fi arhiplină.

Și credeți că „alimentul” care i se dă publicului azi e diferit față de cel de acum 10-20 de ani?

Da. I se dă mai mult de gândit.

Regizorii din generația tânără vă cer altceva decât cei cu mai multă experiență?

Nu, dar mă adaptez eu. (Râde.) Trebuie. Cum să tragi spre trecut, când ceilalți fac teatru modern?

Sunteți actriță la Târgu-Mureș de mulți ani...

De treizeci. La doi ani după ce s-a înființat secția română.

V-ați dorit vreodată să vă mutați într-un teatru din București?

Niciodată. Prefer să joc mult la Târgu-Mureș decât să nu joc aproape deloc în București. Nu am invidiat pe nimeni și sunt genul de actor care îl sărută pe colegul ce a avut un succes. De multe ori plâng de bucurie pentru bucuria lui. În București, chiar dacă ești apreciat, e ca un foc de paie care se stinge repede.

De ce oare astăzi toată lumea vrea la București?

Tinerii sunt entuziaști, sunt abia la începutul carierei.

Și dumneavoastră nu erați la fel, la vârsta lor?

Fratele meu, Valentino Dain, care

... și în Job

acum locuiește în Italia, era unul dintre cei mai buni actori ai generației lui. El m-a ajutat să ajung în Târgu-Mureș, dar niciodată, și o spun cu toată sinceritatea, nu a mișcat vreun deget mai mult. Cel mai bun exemplu este că atunci când Val Mugur, Dumnezeu să-l odihnească, a pus în scenă **Răzvan și Vidra** și ne-a distribuit pe amândoi în rolurile titulare, fratele meu a spus: „Nu sunt de acord să joc cu sora mea”. „Pe cine dorești?” „Pe Silvia Ghelan.” Ei au fost foarte mulți ani parteneri în teatru, la Cluj. Și, într-adevăr, am jucat pe rol dublu cu Silvia Ghelan; ea mi-a scos din cap că sunt actriță de dramă. M-a văzut într-un rolșor, unde eram partenera lui Viorel Comănici, și mi-a spus: „Iolanda, să nu joci dramă. Ai un haz nebun”. Parcă toți regizorii ar fi auzit-o și, de atunci, am jucat aproape numai comedie. Dar mi-aș fi dorit să joc un

singur rol: Electra. Nu l-am cerut. Așa că, deși s-a jucat piesa la noi în teatru, am fost doar în cor.

Cum e să fii, o viață întreagă, actorul unui singur teatru?

Când am ajuns la Târgu-Mureș, m-am trezit într-un oraș frumos, curat, care m-a primit cu brațele deschise. Drept recunoștință, nu l-am mai părăsit. M-am simțit de prima dată foarte bine.

Spuneți că ați fost profesoară de română. De ce ați ținut neapărat să fiți actriță?

M-am născut la Călărași. Acolo este o trupă de amatori foarte bună, în care am jucat. Am primit un premiu de interpretare, chiar de la Costache Antoniu. El m-a îndemnat să fac teatru.

Mirona Hărăbor

Sf flash

Definitivă!

Apariție recentă la editura „Saeculum I.O.” (sic! ce-o fi aia „I.O.”?). **Istoria teatrului universal** de Ovidiu Drimba. Ediție definitivă. București 2000. De pe o pagină de gardă aflăm că prima ediție a apărut în anul 1973 la „Albatros” cu titlul **Teatrul de la origini și până azi**. Deci, aceeași Mărie cu altă copertă maronie. Dar definitivă!

E probabil o operă pentru uz școlar sau universitar. Tonul e moale, dăscălesc. Istoria a fost revizuită, dar nu prin punctele esențiale. Astfel, deși „înaintea erei noastre” a devenit „înainte de Hristos”, judecățile se fac din punct de vedere ateist și materialist-istoric. Judecata asupra unor autori și evenimente caută adesea aspectele „juste” în sens socialist ale operei de artă. În **Istoria teatrului universal** povestită de Ovidiu Drimba, infrastructura economică determină suprastructura, iar creatorii sunt exponenți ai concepțiilor clasei din care fac parte.

Toate cele de mai sus sunt treaba autorului. Libertatea de concepție permite oricui să nu-și schimbe convingerile, să încerce să le transmită altora. Mai ciudat este că **Istoria...** se termină prin anii '70, tabelul cronologic se

oprește la 1960, iar ultimul regizor român luat în seamă e Liviu Ciulei. Oricât de puțin loc ar putea ocupa ultimele patru decenii într-o poveste luată de la grecii antici, absența lor dă cărții un aer de vechitură. În partea despre dramaturgia autohtonă lipsesc cuvintele „după Eliberare” (în sens de „după 1944”). Totuși, apar dramaturgii care „au cultivat cu succes (?) drama istorică”. De-alde Davidoglu, Fulga, Paul Anghel. Pentru „tehnică de efect” este elogiată Mirodan, autorul piesei **Ziariștii**, despre „independența” presei comuniste.

Un nostim paragraf se referă la „experiențe dramatice din ultimii ani” realizate de „certe promisiuni de viitor”. „Promisiunile de viitor” sunt... răposații Sorescu și Băieșu, la care se adaugă D.R.P., Romulus Vulpescu și E. Oproiu, a căror aniversare de trei sferturi de veac, ce-i drept, întârzie. Mai rău e că lipsește din pomelnic un „tânăr de viitor” pe nume T. Mazilu. Cum se va justifica Ovidiu Drimba dacă, după „definitivare”, se va întâlni sub clarul de lună al cosmosului cu autorul **Proștilor...**?

Horia Gârbea